

[Poul Møller.]

den grundlov, som mange af os herinde bærer et ganske særligt personligt ansvar for, fordi vi har stemt for den her i tinget. Jeg tror ikke, at noget havde taget sig anderledes ud, om vi havde bevaret det landsting, som på så mange måder havde overlevet sig selv, og som utvivlsomt havde haft et flertal, som havde været endnu sikrere for den nuværende regeringskonstellation; men jeg synes heller ikke, at det helt er lykkedes at leve op til de forventninger, som de ivrigste fortalere for den nye forfatning fremførte. Årsagerne er imidlertid ikke forfatningens, men dels det ændrede politiske magtforhold, dels den forstærkede tilsidesættelse af den parlamentariske forsamling i takt med den voksende organisationsmagt. I 1953 havde vi i 8 år levet under skiftende mindretalsregeringer, der måtte affinde sig med, at det politiske tyngdepunkt lå i folketinget. I 1963 har vi levet 6 år under flertalsregeringer, der flytter tyngdepunktet til regeringen, medmindre denne bevidst tilstræber brede politiske løsninger, gennemført med betydelig større flertal, end den selv råder over. Det kan ingen imidlertid påstå at vore flertalsregeringer har bestræbt sig for i denne priode. Kun én gang skete det; det var ved forliget i fjor, og forklaringen herpå var, at regeringen for en gangs skyld ikke kunne regne med sit flertal på grund af 2 medlemmers rebelleren. I disse seks år har vi ellers haft et ministerstyret folketing.

Folketingets aftagende indflydelse under flertalsregeringer hænger også sammen med, at folketinget stik imod de forventninger, som eksisterede ved grundlovens vedtagelse, aldrig har fået stillet den uafhængige sagkundskab til sin rådighed, som der dengang var tale om. Jeg har adskillige gange nævnt det under disse debatter, og det ærede medlem hr. Erik Eriksen var dybt inde på det nu: folketinget må forlade sig på den sagkundskab, som regeringen stiller til rådighed, og som i kraft af det parlamentariske system kun kan ytre sig således, som den parlamentariske minister, den pågældende embedsmands chef, ønsker det. Derved er folketinget berøvet enhver uvildig sagkundskab, og den sagkundskab, medlemmerne selv er i besiddelse af, be-

strides som uvildig af andre partier. Ved enkelte lejligheder har embedsmænd benyttet sig af et tildelt frisprog, og det har øjeblikkelig givet genlyd og været frugtbringende for det parlamentariske arbejde. Jeg tænker eksempelvis på den årsoversigt, det økonomiske sekretariat afgav i fjor, og som vistnok forstyrrede regeringens planer en hel del, men som heldigvis gav et langt videre og bedre forhandlingsgrundlag end regeringsforslagene. Jeg tænker også på de bemærkninger, forsvarsstyrelsen fremsatte i sin tid til forsvarslovene, som ikke blev uden indflydelse på disses endelige skikkelse.

Men ellers har det i det store og hele været umuligt for folketinget at få uhildet vejledning. Et åndehul har vi hidtil haft over for spørgsmål af særlig vanskelig juridisk karakter. Vi har her kunnet spørge de juridiske professorer ved vore to universiteter, men også denne udvej synes nu at skulle lukkes for tinget. Mig forekommer det egentlig sølsomt, at landets bedste sagkundskab vil og kan unddrage sig pligten til at vejlede folketinget. Men selv denne ret, som vi har haft, har dog været afhængig af, hvorvidt ministrene ville lade et folketingsudvalgs spørgsmål gå videre til universiteterne.

Tinget kan aldrig blive i stand til at udføre sit arbejde på ordentlig vis, medmindre hele dette spørgsmål bliver løst. Jeg har undersøgt adskillige statsforfatninger, men aldrig fundet én, der har lagt så megen formel magt i folkerepræsentationens hånd og givet den så lidt hjælp til dens arbejde. Det kan ikke blive godt, medmindre der sker vidtgående ændringer. Enten må vi om alle større lovgivningsarbejder have forudgående udredningsarbejder, som vi kender dem fra Sverige, og som ville have gjort det helt umuligt at behandle helhedsløsningen eller jordlovene på den måde, det er sket, eller også må vi have ret til i samråd i folketingsudvalgene at møde en hvilken som helst sagkyndig, sådan som man har det i en lang række landes parlamenter, og således at enhver sagkyndig har ret til at fortælle sin egen mening og ikke ministerens. Hvis vi ikke kan nå frem ad disse veje, må folketinget i første række ansætte sine egne kyndige jurister og økonomer og kunne bestille responsa fra teknikere og